

Recensioner

Nytt om dagflugor

Bächli G. & Burla, H. *Diptera Drosophilidae*. Insecta Helvetica, Fauna 7. 116 s., 216 figurer, 4 planschier (3 i färg). Schweizerischen Entomologischen Institut, ETH-Zentrum, CH-8092 Zürich. SFr 20:—.

I faunaserien Insecta Helvetica har den första Diptera-delen utkommit, författad av de två välkända drosophilidforskarna Bächli och Burla. Den behandlar alltså dagflugorna (inkl. bananflugorna), Drosophilidae. Arbetet, som är på tyska, inleds med korta avsnitt om biotoper, närings sätt, uppfödning, preparering, faunistisk ekologi, taxonomiskt använda karaktärer m m. Det morfologiska avsnittet är kort och klart, alla använda strukturer är tydligt och klart illustrerade.

Huvudavsnittet utgöres av bestämningstabeller och korta kommentarer till de behandlade släktena och arterna. Tabellerna är rikligt illustrerade med enkla, goda bilder; oftast är båda alternativen i en jämförelse avbildade och bilderna finns på samma sida, som den text de skall förtydliga. Om

en karaktär används på flera ställen, upprepas de aktuella bilderna så att man slipper bläddra fram och tillbaka för att hitta dem. Kommentarer innehåller inga beskrivningar men ger ibland enstaka uppgifter och jämförelser, som kan styrka identifieringen, och består huvudsakligen av biologiska notiser och utbredningsuppgifter. Färgplanscherna ger 12 vårdade habitusbilder och 12 vingbilder avslutar.

Faunan är föredömligt uppställd och illustrerad, nog det bästa jag sett när det gäller flugor, och den bör möjliggöra även för nybörjaren att bestämma drosophiliderna, även om det naturligtvis krävs en del övning att igenkänna vissa bilder hos exemplaret. Dissektionen av genitalierna kräver ju också övning.

Boken täcker inte helt den svenska faunan. Alla våra 8 släkten och 15 av 16 undersläkten finns med samt 44 av våra 55 arter. Det är främst ett antal nordliga former som saknas.

Hugo Andersson

Knuffa för insekter 2

Fältbiologerna. 1986. *Knuffa för insekter. Del II – Om insekternas ekologi och evolution*. 199 s. Boken kan beställas från Fältbiologerna, Box 6022, 191 06 Sollentuna, tel. 08-754 46 40. Pris: 40 kr för medlem i SNF eller Fältbiologerna, annars 64 kr.

I och med utgången av 1986 är Fältbiologernas insektsknuff över för den här gången. Ett flertal insektskurser har ordnats runt om i landet och fyra böcker har man givit ut. Förutom de allmänt hållna "Knuffa"-böckerna (två delar) har det blivit en bestämningsbok över svenska trollsländor och en över svenska hopprätvingar.

Medan "Knuffa för insekter Del I" beskriver de olika insektgrupperna handlar del II om insekts-ekologi. Del II är skriven av samma författarteam som skrivit del I, men i del II har man höjt ambitionsnivån, och boken är skriven med en tydlig populärvetenskaplig ansats. Det är ingen lätt uppgift författarna givit sig i kast med och med tanke på att de enligt egen utsago inte är "proffsentomologer" är det ett förvånansvärt fint resultat de har presterat.

"Knuffa för insekter Del II" sönderfaller innehållsmässigt i två delar, även om detta inte markerats av författarna. Den första delen (ungefär en fjärdedel av boken) behandlar allmänna ekologiska och evolutionära teorier medan resten av boken ägnas åt utvalda problemområden inom insektssekologin. Varje kapitel är försett med aktivitetstips och boken avslutas med litteraturtips uppdelade kapitelvis.

Den allmänna delen av boken varierar stort i kvalitet. Bitvis presenteras underbart enkla och slående förklaringar av komplicerade begrepp, men i många avsnitt har författarna inte riktigt nått den logiska stringens och exakthet i språket som fordras i en allmänt teoretisk text. I några fall är skildringen direkt tveksam, som exempelvis när "character displacement" i fältbiologernas version blir liktydigt med utslagning av hybrider mellan närstående arter, när ograd artbildning (anagenes) utan kommentarer presenteras som ett fullvärdigt alternativ till grenad artbildning (kladogenes), eller när man använder gruppselektionistiska resonemang av typen "en population strävar ef-

ter bredare födoval för att minska konkurrensen". Vidare verkar författarna haft olika uppfattning om vad termen symbios står för. Symbios definieras i boken som "samliv mellan två arter/populationer där bägge drar nytta av samspelet" dvs underförstått mutualistisk symbios, men används i texten mest i betydelsen ickesympiotisk mutualism. I och med att termen mutualism ändå förklaras i kapitlet om konkurrens finns det ingen anledning att använda "symbios" när man egentligen menar "mutualism".

Huvuddelen av boken ägnas som redan nämnts åt utvalda problemområden inom insektsekologin. Vi får läsa om pollinationsekologi, bladlussekologi, gallbildningar, insekter och ljud, sociala insekter, insekter i as och dynga, insekter i trä, insekter och försurningen, insekter inomhus och insekter och människan. Författarna har praktiskt taget inte behandlat någonting alls av den spektakulära tropiska insektsekologin, utan har skrivit enbart för svenska förhållanden. Den här delen av boken håller genomgående en högre standard än den inledande delen, kanske beroende på att författarna haft lättare att läsa in sig på och skriva om dessa mer konkreta och avgränsade områden.

Trots att författarna haft hjälp av en rad saksgranskare har tyvärr flera irriterande felskrivningar inte korrigerats. Författarna försöker exempelvis övertyga oss om att fritflugan har generationsväxling, att makaonfjärilens larver förekommer i en grön och en brun färgform och att rovesteklar inte är några pollinatörer. Att det påstås att "trä består till största delen av cellulosa och lignin som båda är näringsfattiga matspjälkningsvätskor, så kallade enzymer" vill jag inte lasta författarna; det måste bero på något slags avancerat tryckfel.

På flera ställen i boken beskrivs mycket utförligt speciella undersökningar som författarna läst om utan att originalarbetena refereras till i texten. I några fall kan man hitta respektive arbete i litteraturtipsen längst bak i boken, i vissa fall återfinns källan inte ens där. Jag tycker att det i en bok som ändå är så ambitiöst upplagd skulle ha varit på sin plats att genomgående referera till källorna i den löpande texten.

Varje kapitel avslutas med aktivitetstips som är ägnade att stimulera läsaren till egna undersökningar. Många av de undersökningar som skisseras är mycket omfattande och ändå kanske inte vetenskapligt så givande. Tipsen är genomgående rätt luddigt formulerade och ligger kanske på något för hög nivå för genomsnittsläsaren. Trots dessa brister ger aktivitetstipsen ändå en hel del intressanta idéer och uppslag.

Referenserna i litteraturtipsen har föredömligt försetts med kommentarer om innehåll och svårighetsgrad, i vissa fall också om hur man kan få tag i dem. Adresser ges till flera bokförsäljare i England, men tyvärr har man inte nämnt det bekvämare och billigaste sättet att få tag på böcker och kopior av tidskriftsartiklar, nämligen via biblioteken.

"Knuffa för insekter Del II" har många förtjänster. Den är lättläst, modern och skriven med en populärvetenskaplig ambition som är ovanlig för svenska insektsböcker. Som en första introduktion till insektsekologin är boken definitivt både läsvärd och prisvärd.

Fredrik Ronquist